

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ในเขตตรวจราชการที่ ๓” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ

- ๑) เพื่อศึกษาการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธตามหลักการบริหารแบบ POSDCoRB
- ๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธตามหลักการบริหารแบบ POSDCoRB จำแนกตามโรงเรียน
- ๓) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคโรงเรียนวิถีพุทธตามหลักการบริหารแบบ POSDCoRB ในเขตตรวจราชการที่ ๓

จากการศึกษางานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา การบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ในเขตตรวจราชการที่ ๓ ตลอดจนแนวทางที่สำคัญในการบริหารจัดการอันน่าจะช่วยสนับสนุนให้การดำเนินงานในโรงเรียนวิถีพุทธบรรลุผลสำเร็จยิ่งขึ้น ก่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อการส่งเสริมและพัฒนา คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ในเด็กและเยาวชน ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับ ผู้บริหาร และครูผู้สอนของโรงเรียนวิถีพุทธ ตั้งแต่ระดับชั้นปฐมวัยถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตตรวจราชการที่ ๓ จำนวน ๓ โรงเรียน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวนรวม ๒๘๕ คน

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ โรงเรียนมัธยมวัดใหม่กรทอง

จากการตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้บริหารและครูผู้สอน, เป็นชาย ๖๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๔ เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๖ รวม ๑๙๑ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ อายุต่ำกว่า ๓๐ ปี ๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๗ อายุ ๓๐-๔๐ ปี ๖๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๖ อายุ ๔๑-๕๐ ปี ๔๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๕ อายุ ๕๐ ปีขึ้นไป ๕๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๓ รวม ๑๙๑ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ ระดับปริญญาตรี ๑๖๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๓ ผู้บริหารและครูผู้สอนระดับปริญญาโท ๒๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๗ รวม ๑๙๑ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ ประสบการณ์ทำงาน ต่ำกว่า ๕ ปี ๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๙ ผู้บริหารและครูผู้สอนประสบการณ์ทำงาน ๕-๑๐ ปี ๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๗ ผู้บริหารและครูผู้สอนประสบการณ์มากกว่า ๑๐ ปีขึ้นไป ๑๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๔ รวม ๑๙๑ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐

ด้านตำแหน่งผู้บริหาร ๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๗ ตำแหน่งครูผู้สอน ๑๘๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๖.๓ รวม ๑๙๑ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐

๕.๑.๒ โรงเรียนถาวรนิมิต

จากการตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอน ,เป็นชาย ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๓ เป็นหญิง ๑๐ คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๗ รวม ๑๕ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ อายุต่ำกว่า ๓๐ ปี ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๓ ผู้บริหารและครูผู้สอน ,อายุ ๓๐-๔๐ปี ๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๐ ผู้บริหารและครูผู้สอน,อายุ ๔๑-๕๐ ปี ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๗ รวม ๑๕ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ ปริญญาตรี ๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๐ ปริญญาโท ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐ ผู้บริหารและครูผู้สอนรวม ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ ประสบการณ์การทำงาน ต่ำกว่า ๕ ปี ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๗ มีประสบการณ์การทำงาน ๕-๑๐ ปี ๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๗ มีประสบการณ์การทำงาน มากกว่า ๑๐ ปี ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๗ รวม ๑๕ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐

ด้านตำแหน่งผู้บริหาร ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๐ ตำแหน่งครูผู้สอน ๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๐ รวม ๑๕ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐

๕.๑.๓ โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร

จากการตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอน,เป็นชาย ๒๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๗ เป็นหญิง ๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๓ รวม ๗๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ อายุต่ำกว่า ๓๐ ปี ๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๒ ผู้บริหารและครูผู้สอนอายุ ๓๐-๔๐ ปี ๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๒ ผู้บริหารและครูผู้สอนอายุ ๔๑-๕๐ ปี ๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๘ ผู้บริหารและครูผู้สอนอายุ ๕๐ ปีขึ้นไป ๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๘ รวม ๗๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ ผู้บริหาร ๔ คน คิดเป็น

ร้อยละ ๕.๑ เป็นครูผู้สอน ๗๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๔.๙ รวม ๗๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐
 ประสบการณ์ทำงาน ต่ำกว่า ๕ ปี ๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๙ ผู้บริหารและครูผู้สอน
 ประสบการณ์ทำงาน ๕-๑๐ ปี ๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๒ ผู้บริหารและครูผู้สอนประสบการณ์
 ทำงาน มากกว่า ๑๐ ปี ๔๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๙ รวม ๗๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐

ด้านตำแหน่งพบว่าเป็นผู้บริหาร ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๑ เป็นครูผู้สอน ๗๕ คน คิดเป็น
 ร้อยละ ๙๔.๙ รวม ๗๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐

๕.๑.๔ การบริหารโรงเรียนวิสุทธิในเขตตรวจราชการที่ ๓ ตามหลักการบริหารแบบ POSDCoRB ทั้ง ๗ ด้าน คือ ๑. ด้านการวางแผน (Planning) ๒. ด้านการจัดองค์กร (Organizing) ๓. ด้านการจัดบุคลากร (Staffing) ๔. ด้านการอำนวยการ (Directing) ๕. ด้านการประสานงาน (Co-Ordinating) ๖. ด้านการรายงาน (Reporting) และ ๗. ด้านการจัดงบประมาณ (Budgeting) พบว่า โรงเรียนมัธยมวัดใหม่กรทองมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\mu=4.32$) ๐.๖๒ โรงเรียนถาวรนิมิตมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\mu=3.94$) ๐.๕๖ และโรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหารมีค่าเฉลี่ย อยู่ที่ ($\mu=4.17$) ๐.๖๐ ผลวิจัยพบว่าทั้ง ๓ โรงเรียนมีการบริหารแบบ POSDCoRB อยู่ในระดับมาก

๕.๑.๕ การเปรียบเทียบความคิดเห็นการบริหารโรงเรียนวิสุทธิตามหลักการบริหารแบบ POSDCoRB. ในเขตตรวจราชการที่ ๓ สามารถนำมาสรุปผลได้ ดังนี้

๑) ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูสอน มีสถานภาพทางเพศ ต่างกัน มีความ
 คิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนวิสุทธิตามหลักการบริหารแบบ POSDCoRB ด้านการวางแผน
 (Planning) ยึดวัตถุประสงค์ของโรงเรียนในการวางแผน จัดทำแผนปฏิบัติการไว้ล่วงหน้าเสมอ ให้
 อาจารย์และกรรมการบริหารโรงเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนปฏิบัติงาน กำหนดผู้รับผิดชอบตาม
 แผนอย่างชัดเจน มีการประเมินผลการปฏิบัติตามแผนเพื่อนำผลไปใช้ในการวางแผนต่อไป โดยรวม
 พบว่าทั้ง ๓ โรงเรียนอยู่ในระดับมาก คือ โรงเรียนมัธยมวัดใหม่กรทองมีค่าเฉลี่ย ($\mu=4.48$) โรงเรียน
 ถาวรนิมิตมีค่าเฉลี่ย ($\mu=4.07$) และโรงเรียนวัดโสธรวรารามมีค่าเฉลี่ย ($\mu=4.18$) เมื่อพิจารณาตาม
 รายโรงเรียนมีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

๒) จากผลวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูสอน มีสถานภาพทางเพศ ต่างกัน มีความ
 คิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนวิสุทธิตามหลักการบริหารแบบ POSDCoRB ด้านการจัดองค์กร
 (Organizing) จัดแบ่งสายงานในโรงเรียนวิสุทธิไว้อย่างเหมาะสม กำหนดอำนาจหน้าที่ ตำแหน่งและ
 สายการบังคับบัญชาอย่างเหมาะสมและชัดเจน จัดให้คณะกรรมการบริหารโรงเรียนมีส่วนร่วมในการ
 บริหารอย่างเหมาะสม จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการปฏิบัติ ดูแลบำรุงรักษา อาคาร
 สถานที่ สิ่งแวดล้อมของโรงเรียนวิสุทธิให้เป็นระเบียบเรียบร้อยสมเป็นโรงเรียนวิสุทธิ โดยรวม
 พบว่าทั้ง ๓ โรงเรียนอยู่ในระดับมาก คือโรงเรียนมัธยมวัดใหม่กรทองมีค่าเฉลี่ย ($\mu=4.41$) โรงเรียน

ถาวรนิมิตมีค่าเฉลี่ย ($\mu=๔.๐๐$) และโรงเรียนวัดโสธรวรารามมีค่าเฉลี่ย ($\mu=๔.๑๗$) เมื่อพิจารณาตามรายโรงเรียนมีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ทุกด้าน

๓) จากผลวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูสอน มีสถานภาพทางเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธตามหลักการบริหารแบบ POSDCoRB ด้านการจัดบุคลากร (Staffing) จัดอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานได้เหมาะสม จัดเจ้าหน้าที่เข้าทำงานเหมาะสมกับความรู้ความสามารถ มีการปฐมนิเทศครู เจ้าหน้าที่ใหม่ ให้เข้าใจถึงหน้าที่ ความรับผิดชอบของตน มีการส่งเสริมให้ครู พนักงาน เจ้าหน้าที่สนใจใฝ่พัฒนาตนเองอยู่เสมอสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ครูและพนักงานเสมอ โดยรวมพบว่าทั้ง ๓ โรงเรียนอยู่ในระดับมาก คือโรงเรียนมัธยมวัดใหม่กรงทอง มีค่าเฉลี่ย ($\mu=๔.๓๐$) โรงเรียนถาวรนิมิตมีค่าเฉลี่ย ($\mu=๓.๙๑$) และโรงเรียนวัดโสธรวรารามมีค่าเฉลี่ย ($\mu=๔.๑๐$) เมื่อพิจารณาตามรายโรงเรียนมีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๔) จากผลวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูสอน มีสถานภาพทางเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธตามหลักการบริหารแบบ POSDCoRB ด้านการอำนวยความสะดวก (Directing) เปิดโอกาสให้บุคลากรเสนอความคิดเห็นในการบริหาร อำนาจการสั่งการตามแผนที่วางไว้เป็นหลัก ให้อำนาจในการตัดสินใจแก่ผู้บริหารในระดับต่างๆโดยใช้หลักคุณธรรม ดำเนินการสั่งการตามลำดับขั้นของสายการบังคับบัญชา รับผิดชอบต่อการตัดสินใจของตนตามหลักการ โดยรวมพบว่าทั้ง ๓ โรงเรียนอยู่ในระดับมาก คือ โรงเรียนมัธยมวัดใหม่กรงทอง มีค่าเฉลี่ย ($\mu=๔.๒๙$) โรงเรียนถาวรนิมิตมีค่าเฉลี่ย ($\mu=๓.๘๖$) และโรงเรียนวัดโสธรวรารามมีค่าเฉลี่ย ($\mu=๔.๑๔$) เมื่อพิจารณาตามรายโรงเรียนมีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕) จากผลวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูสอน มีสถานภาพทางเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธตามหลักการบริหารแบบ POSDCoRB ด้านการประสานงาน (Co-Ordination) จัดให้มีผู้ประสานงานทั่วไปประจำโรงเรียน การติดต่อประสานงานอย่างเป็นทางการชัดเจนทั่วถึง จัดให้มีเครื่องมือสื่อสารช่องทางการสื่อสารในการประสานงาน อย่างเหมาะสม มีการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่เป็นทางการและเหมาะสม มีการประสานงานในการใช้ทรัพยากรของโรงเรียนร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยรวมพบว่าทั้ง ๓ โรงเรียนอยู่ในระดับมาก คือโรงเรียนมัธยมวัดใหม่กรงทอง มีค่าเฉลี่ย ($\mu=๔.๓๑$) โรงเรียนถาวรนิมิตมีค่าเฉลี่ย ($\mu=๓.๘๕$) และโรงเรียนวัดโสธรวรารามมีค่าเฉลี่ย ($\mu=๔.๑๗$) เมื่อพิจารณาตามรายโรงเรียนมีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๖) จากผลวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูสอนมีสถานภาพทางเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธตามหลักการบริหารแบบ POSDCoRB ด้านการรายงาน (Reporting) เสนอข้อมูลข่าวสารทางการเรียน การบริหารให้คณาจารย์ เจ้าหน้าที่และนักเรียนและผู้ปกครองทราบเสมอ จัดให้มีรายการผลการประชุมของผู้บริหารและคณะกรรมการบริหารโรงเรียนเสมอๆ ให้มีการรายงานปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของครูและเจ้าหน้าที่ให้ผู้รับผิดชอบทราบ มีการติดตาม

ประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงเรียนแล้วรายงานให้ผู้รับผิดชอบทราบเสมอ เมื่อสิ้นสุดปีงบประมาณ มีการรายงานผลการปฏิบัติงานให้แก่คณะกรรมการบริหารโรงเรียนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทราบ โดยรวมพบว่าทั้ง ๓ โรงเรียนอยู่ในระดับมาก คือ โรงเรียนมัธยมวัดใหม่กรงทอง มีค่าเฉลี่ย ($\mu=4.25$) โรงเรียนถาวรนิมิตมีค่าเฉลี่ย ($\mu=3.98$) และโรงเรียนวัดโสธรวรารามมีค่าเฉลี่ย ($\mu=4.25$) เมื่อพิจารณาตามรายโรงเรียนมีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๕๙

๗) จากผลวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูสอน มีสถานภาพทางเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธตามหลักการบริหารแบบ POSDCoRB ด้านการจัดงบประมาณ Budgeting มีการจัดทำแผนประมาณการค่าใช้จ่ายในการบริหารโรงเรียนในแต่ละปี จัดสรรงบประมาณให้แก่ฝ่ายอย่างเพียงพอเหมาะสมและเป็นธรรม มีการสำรวจความต้องการด้านงบประมาณของแต่ละฝ่าย เปิดโอกาสให้คณะกรรมการบริหารโรงเรียนคณะครู และเจ้าหน้าที่มีส่วนร่วมในการจัดงบประมาณ มีการควบคุมการใช้จ่ายเงินตามระเบียบการเงินและประเมินผลการใช้เงินงบประมาณในแต่ละปี โดยรวมพบว่าทั้ง ๓ โรงเรียนอยู่ในระดับมาก คือ โรงเรียนมัธยมวัดใหม่กรงทองมีค่าเฉลี่ย ($\mu=4.17$) โรงเรียนถาวรนิมิตมีค่าเฉลี่ย ($\mu=3.94$) และโรงเรียนวัดโสธรวรารามมีค่าเฉลี่ย ($\mu=4.19$) เมื่อพิจารณาตามรายโรงเรียนมีความเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๕๙

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนตามหลัก POSDCoRB กับโรงเรียนวิถีพุทธในเขตตรวจราชการที่ ๓ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ ๐.๕๙ หรือ ความเชื่อมั่นที่ ๘๗ %

๕.๑.๖ ปัญหาและอุปสรรคโรงเรียนวิถีพุทธตามหลักการบริหารแบบ POSDCoRB. ในเขตตรวจราชการที่ ๓ ที่พบ คือ โรงเรียนมัธยมวัดใหม่กรงทอง ด้านการจัดงบประมาณ (Budgeting) อาจเป็นเพราะโรงเรียนมีครู บุคลากร และนักเรียน จำนวนมาก ด้านงบประมาณจึงไม่ค่อยเป็นไปตามเป้าหมายบางโครงการ โรงเรียนถาวรนิมิต ด้านการประสานงาน (Co-Ordinating) อาจเป็นเพราะมีบุคลากรน้อย การประสานงานจึง บกพร่อง และโรงเรียนโสธรวรารามบริหาร ด้านการจัดบุคลากร (Staffing) อย่างไรก็ตามถึงแม้ทั้ง ๓ โรงเรียนจะมีขนาดที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะโรงเรียนถาวรนิมิต แต่เมื่อดูค่าเฉลี่ยก็อยู่ในระดับมากทั้ง ๓ โรงเรียนซึ่งสอดคล้องผลการวิจัยของพระมหาสมบุญ พันธุ์สุข ได้วิจัยเรื่อง “การเปรียบเทียบการบริหารจัดการวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๔” ซึ่งผลการวิจัยพบว่าการบริหารวัดพัฒนาตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเกิดจากวัดพัฒนาตัวอย่างได้มีการดูแลเอาใจใส่ในการบริหารวัดอย่างต่อเนื่อง^{๓๖}

^{๓๖} พระมหาสมบุญ พันธุ์สุข, “การเปรียบเทียบการบริหารจัดการวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๔” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๐, หน้า ๖๕.

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๒.๑ ด้านการวางแผน (Planning)

จากผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า การบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ตามหลักการบริหารแบบ POSDCoRB ในเขตตรวจราชการที่ ๓ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดกระบวนการบริหารของ กุลลิค และเออร์วิค (Gulick and Urwick) ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการบริหารงาน ไว้ ๗ ด้านด้วยกัน เรียกว่า “POSDCoRB” เป็นผลสืบเนื่องมาจากการจัดการแบบวิทยาศาสตร์ (Scientific Management) ซึ่งพยายามที่จะค้นหาวิธีการบริหารที่ดีที่สุด กุลลิคและเออร์วิค (Gulick and Urwick)^{๓๗} ได้สรุปไว้ใน “Papers on the Science of Administration” ในปีค.ศ.1937 โดยเรียงลำดับแรก คือ การวางแผน (Planning) หมายถึง การวางแผนงานในการปฏิบัติงาน รวมทั้งวิธีการปฏิบัติงานตามแนวทางนั้นๆ พร้อมทั้งระบุวัตถุประสงค์และเป้าหมายไว้ อย่างชัดเจนก่อนลงมือปฏิบัติ การ ทำให้เห็นชัดเจนว่า การทำงานใดก่อนเริ่มลงมือ ปฏิบัติต้องมีการวางแผนก่อนเสมอ ทั้งนี้เนื่องมาจาก มีการยึดวัตถุประสงค์ของโรงเรียนในการวางแผน จัดทำแผนปฏิบัติการไว้ล่วงหน้าเสมอ ให้อาจารย์และกรรมการบริหารโรงเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนปฏิบัติงานกำหนดผู้รับผิดชอบตามแผนอย่างชัดเจน มีการประเมินผลการปฏิบัติตามแผนเพื่อนำผลไปใช้ในการวางแผนต่อไป

๕.๒.๒ ด้านการจัดองค์กร (Organizing)

จากผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า การบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ตามหลักการบริหารแบบ POSDCoRB ในเขตตรวจราชการที่ ๓ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎี Social Action Theory จึงกลับมาให้ความสำคัญต่อบทบาทของปัจเจกบุคคลในองค์กร และเน้นไปที่ “กระบวนการ” มากกว่าโครงสร้าง หรือกฎเกณฑ์ กฎระเบียบตายตัว แต่กระบวนการปฏิสัมพันธ์ของสมาชิก และการแปลความหมายหรือความเข้าใจ ของสมาชิกจะเป็นประเด็นที่สำคัญ^{๓๘} ทั้งนี้เนื่องมาจาก มีการจัดแบ่งสายงานในโรงเรียนวิถีพุทธไว้อย่างเหมาะสม กำหนดอำนาจหน้าที่ ตำแหน่งและสายการบังคับบัญชา อย่างเหมาะสมและชัดเจน จัดให้คณะกรรมการบริหารโรงเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารอย่างเหมาะสม จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการปฏิบัติ ดูแลบำรุงรักษา อาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมของโรงเรียนวิถีพุทธให้เป็นระเบียบเรียบร้อยสมเป็นโรงเรียน วิถีพุทธ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ กรอส^{๓๙} ให้ความหมายของประสิทธิภาพว่าเป็นการสมดุอย่างดีที่สุด ระหว่างกิจกรรมด้านการปรับตัว และการรักษาสภาพ

^{๓๗} Luther, Gulick., and Lyndall Urwick. (1936), **Papers on the Science of administration**. New York : Institute of Public Administration Columbia University.

^{๓๘} วิชัย ตันศิริ, **อุดมการณ์ทางการศึกษาทฤษฎีและภาคปฏิบัติ**, (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๓๐๕-๓๐๖.

^{๓๙} สิริพันธุ์ธนาภา จันทพิทักษ์, (๒๕๔๖), **การประเมินประสิทธิผลในการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการปฏิบัติงานกองนิติกร การสื่อสารแห่งประเทศไทย**, เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

๕.๒.๓ ด้านการจัดบุคลากร (Staffing)

จากผลการศึกษาวิจัย พบว่า การบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ตามหลักการบริหารแบบ POSDCoRB. ในเขตตรวจราชการที่ ๓ โดยรวม ด้านการจัดบุคลากร Staffing อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎี^{๔๐} ยุคการใช้ทฤษฎีการบริหาร (Administrative Theory) หรือการศึกษาเชิงพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral Science Approach) ยึดหลักระบบงาน + ความสัมพันธ์ของคน + พฤติกรรมขององค์กร ทั้งนี้เนื่องจาก มีการจัดอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานได้เหมาะสม จัดเจ้าหน้าที่เข้าทำงานเหมาะสมกับความรู้ความสามารถ มีการปฐมนิเทศครู เจ้าหน้าที่ใหม่ ให้เข้าใจถึงหน้าที่ ความรับผิดชอบของตน มีการส่งเสริมให้ครู พนักงาน เจ้าหน้าที่สนใจใฝ่พัฒนาตน น้อยเสมอ และสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ครูและพนักงานเสมอ

๕.๒.๔ ด้านการอำนวยการ (Directing)

จากผลการศึกษาวิจัย พบว่า การบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ตามหลักการบริหารแบบ POSDCoRB ในเขตตรวจราชการที่ ๓ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานของ นิพนธ์ กิณาวงศ์^{๔๑} หลักการบริหารการศึกษาพิษณุโลก ภาควิชาการบริหารและพัฒนา การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ๒๕๔๓ ทั้งนี้เนื่องจากมี เปิดโอกาสให้บุคลากรเสนอความคิดเห็นในการบริหาร อำนวยการและสั่งการตามแผนที่วางไว้เป็นหลัก ให้อำนาจในการตัดสินใจแก่ผู้บริหารในระดับต่างๆโดยใช้หลักคุณธรรม ดำเนินการสั่งการตามลำดับชั้นของสายการบังคับบัญชา และรับผิดชอบต่อผลการตัดสินใจของตนตามหลักการ

๕.๒.๕ ด้านการประสานงาน (Co-Ordinating)

จากผลการศึกษาวิจัย พบว่า การบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ตามหลักการบริหารแบบ POSDCoRB ในเขตตรวจราชการที่ ๓ โดยรวมด้านการประสานงาน อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับธีระพล อรุณะกลีกร^{๔๒} บรรณาธิการระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ทั้งนี้เนื่องจากมีการจัดให้มีผู้ประสานงานทั่วไปประจำโรงเรียน การติดต่อประสานงานอย่างเป็นทางการชัดเจนทั่วถึง จัดให้มีเครื่องมือสื่อสารช่องทางการสื่อสารในการประสานงาน อย่างเหมาะสม มีการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่เป็นทางการและเหมาะสม และมีการประสานงานในการใช้ทรัพยากรของโรงเรียนร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

^{๔๐} ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, และวิบูลย์ ไทวนะบุตร, (๒๕๔๒). **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคาแหง.

^{๔๑} นิพนธ์ กิณาวงศ์, **หลักการบริหารการศึกษา,พิษณุโลก** : ภาควิชาการบริหารและการพัฒนาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๔๓.

^{๔๒} ธีระพล อรุณะกลีกร, บรรณาธิการ. **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๒**. (กรุงเทพมหานคร :สำนักพิมพ์วิญญูชน. ๒๕๔๒), หน้า ๘ - ๑๐.

๕.๒.๖ ด้านการรายงาน (Reporting)

จากผลการศึกษาวิจัย พบว่า การบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ตามหลักการบริหารแบบ POSDCoRB ในเขตตรวจราชการที่ ๓ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา วิโรจน์ สารรัตน์^{๔๓} ทั้งนี้เนื่องมาจากมีการเสนอข้อมูลข่าวสารทางการเรียน การบริหารให้คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักเรียนและผู้ปกครองทราบเสมอ จัดให้มีรายการผลการประชุมของผู้บริหารและคณะกรรมการบริหารโรงเรียนเสมอๆ ให้มีการรายงานปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของครูและเจ้าหน้าที่ ผู้รับผิดชอบทราบ มีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงเรียนแล้วรายงานให้ ผู้รับผิดชอบทราบเสมอ เมื่อสิ้นสุดปีงบประมาณ มีการรายงานผลการปฏิบัติงานให้แก่คณะกรรมการบริหารโรงเรียนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทราบ

๕.๒.๗ ด้านงบประมาณ (Budgeting)

จากผลการศึกษาวิจัย พบว่า การบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ตามหลักการบริหารแบบ POSDCoRB ในเขตตรวจราชการที่ ๓ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากมีการจัดทำแผน งบประมาณการค่าใช้จ่ายในการบริหารโรงเรียนในแต่ละปี จัดสรรงบประมาณให้แก่แต่ละฝ่ายอย่างเพียงพอ เหมาะสมและเป็นธรรม มีการสำรวจความต้องการด้านงบประมาณของแต่ละฝ่าย เปิดโอกาสให้ คณะกรรมการบริหารโรงเรียน คณะครู และเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนร่วมในการจัดงบประมาณ มีการควบคุม การใช้เงินตามระเบียบการเงินและประเมินผลการใช้เงินงบประมาณในแต่ละปี

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนวิถีพุทธในเขตตรวจราชการที่ ๓ ควรนำผลวิจัยไปศึกษา และต่อยอดดังนี้

ด้านการวางแผน (Planning)

- ๑) ควรมีส่วนรวมให้นักเรียนและผู้ปกครองมีการวางแผน การกำหนดนโยบาย
- ๒) ควรจัดทำแผนปฏิบัติไว้เสมอ
- ๓) ควรมีการประเมินผลการปฏิบัติตามแผนเพื่อจะได้เอาไปใช้และเอาไปปฏิบัติ
- ๔) ควรให้ชุมชน คนในครอบครัวและนักเรียนได้มีการวางแผนในการทำงานและสามารถทำตามแผนที่วางไว้ได้ โดยแผนที่วางต้องมีความชัดเจน
- ๕) ควรให้ทุกคนได้ร่วมวางแผนในการทำงาน
- ๖) ควรให้ผู้ปกครองและชุมชนวางแผนในการทำงานและร่วมมือกันอย่างเต็มที่
- ๗) ควรให้นักเรียนและผู้ปกครองวางแผนไว้ล่วงหน้าเสมอไม่ว่าจะทำอะไรควรวางแผนไว้เสมอและร่วมมือกันวางแผน

^{๔๓} วิโรจน์ สารรัตน์, การบริหาร หลักการ ทฤษฎี และประเด็นทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ), ๒๕๕๒.

- ๘) ควรให้นักเรียนผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ และ
ร่วมมือกันจัดกิจกรรมในการวางแผนให้มากกว่านี้

ด้านการจัดองค์กร (Organizing)

- ๑) ควรจัดสถานที่การเรียนรู้ ให้เหมาะสมกับโรงเรียนวิถีพุทธ
- ๒) ควรดูแลบำรุงรักษา อาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมของโรงเรียนจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก
- ๓) ควรให้จัดองค์กรนั้นจัดขึ้นด้วยความสามารถที่เหมาะสมกับหน้าที่ ตำแหน่งใน
การทำงาน ควรแบ่งงานอย่างชัดเจน
- ๔) ดูแลบำรุงรักษา อาคารสถานที่ให้เป็นระเบียบ
- ๕) ควรกำหนดอำนาจ หน้าที่ให้เหมาะสมและชัดเจนยิ่งขึ้น

ด้านการจัดบุคลากร (Staffing)

- ๑) ควรส่งเสริมให้ครู พนักงาน สนใจใฝ่พัฒนาในด้านวิถีพุทธ
- ๒) ควรจัดบุคลากรให้เหมาะสมต่อหน้าที่
- ๓) ควรมีการจัดปฐมนิเทศนักเรียน เจ้าหน้าที่ใหม่ ได้เข้าใจถึงหน้าที่ความรับผิดชอบ
ของตนเอง
- ๔) ควรจัดบุคลากร ควรจัดตามความสามารถที่เหมาะสมกับหน้าที่ บุคลากรควรมี
ความเหมาะสมกับงาน
- ๕) ควรจัดเจ้าหน้าที่เข้างานให้เหมาะสมกับความรู้ และสร้างขวัญกำลังใจให้แก่
พนักงาน
- ๖) ควรส่งเสริมให้ครูและนักเรียนสนใจและพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธด้วยใจรักและ
ศรัทธาต่อการกระทำนั้นๆ

ด้านการอำนวยการ (Directing)

- ๑) ควรเปิดโอกาสให้บุคลากร ได้มีการเสนอความคิดเห็น
- ๒) ควรจัดให้มีรายการผลการประชุมหรือรายงานให้ผู้อำนวยการได้ทราบปัญหาและ
เหตุการณ์ต่างๆ
- ๓) ควรให้บุคลากรนั้นได้เสนอความคิดเห็นในการบริการ
- ๔) ควรให้บุคลากรเสนอความคิดเห็น
- ๕) ควรให้อำนาจในการตัดสินใจต่อนักเรียนโดยใช้หลักคุณธรรม
- ๖) ควรให้อำนาจในการตัดสินใจแก่ผู้บริหารโดยใช้หลักคุณธรรม
- ๗) ควรเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนแสดงความคิดเห็นของตนเอง

ด้านการประสานงาน (Co-Ordinating)

- ๑) ควรติดตามงาน และประสานงานต่อเนื่อง
- ๒) ควรมีการประสานงานระหว่างโรงเรียนและชุมชนที่เป็นทางการ
- ๓) ควรมีการประสานงานระหว่างโรงเรียนและชุมชนให้ได้ความเหมาะสม
- ๔) ควรประสานงานอย่างชัดเจนและซื่อตรง
- ๕) ควรมีการติดตามประสานงานและการสื่อสารอย่างเหมาะสม
- ๖) ควรจัดให้มีผู้ประสานงานในโรงเรียนและติดต่อการประสานงานอย่างเป็นทางการ
- ๗) ควรมีการติดตาม ประสานงานในชุมชน องค์กรมีส่วนร่วมในการร่วมกิจกรรมมากขึ้น

ด้านการรายงาน (Reporting)

- ๑) ควรจัดให้มีรายการผลการประชุมหรือรายงานให้ผู้อำนวยการได้ทราบปัญหาและเหตุการณ์ต่างๆ
- ๒) ควรมีการรายงานปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานเสนอข้อมูลข่าวสารในการเรียนของนักเรียนให้ผู้ปกครอง
- ๓) ควรมีการรายงานผลที่ทำด้วยความชัดเจนในเรื่องปัญหาต่างๆของครูและบุคลากรต่างๆ
- ๔) ควรจัดให้มีการรายงานผลต่อการประชุมของผู้บริหารและคณะกรรมการบริหารเสมอๆ

ด้านงบประมาณ (Budgeting)

- ๑) ควรมีการกำหนดมาตรการเกี่ยวกับการตรวจสอบและติดตามผลการใช้งบประมาณอย่างรัดกุมและจริงจัง
- ๒) ควรจัดงบประมาณให้เพียงพอ
- ๓) มีการจัดทำแผนประเมินค่าใช้จ่ายในแต่ละปี
- ๔) ควรจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมกับแต่ละฝ่ายด้วยความเป็นธรรมและชัดเจน
- ๕) ควรจัดงบประมาณให้เหมาะสมและชัดเจน
- ๖) เปิดโอกาสให้คณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนร่วม
- ๗) ต้องจัดงบประมาณให้คล่องตัว
- ๘) ควรมีการสำรวจด้านงบประมาณของแต่ละฝ่ายและประเมินผลการใช้เงินงบประมาณแต่ละปี
- ๙) การให้บริการเรื่องการใช้งบประมาณยังต้องปรับปรุง เนื่องจากล่าช้าและไม่สะดวกในการใช้งบประมาณ

- ๑๐) ขาดแคลนงบประมาณในการจัดกิจกรรม ควรจัดหางบประมาณในการจัดกิจกรรมอย่างเหมาะสมและเพียงพอต่อกิจกรรมนั้นๆ
- ๑๑) ควรมีการส่งเสริมให้ครูผู้รับผิดชอบการบริหารงบประมาณได้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการบริหารจัดการงบประมาณหรือรับทราบถึงแนวทางการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐอย่างสม่ำเสมอ
- ๑๒) ควรมีการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการงบประมาณแก่ครูผู้ปฏิบัติงานและชุมชนให้ได้รับรู้ข้อเสนอแนะการวิจัย
- ๑๓) ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจของผู้ปฏิบัติงาน ด้านการบริหารจัดการ
- ๑๔) รายงาน งบประมาณ เพื่อที่จะได้ทราบปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการงบประมาณอย่างแท้จริง

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๑) การวางแผน (Planning) ผู้บริหารต้องวางแผน งานอย่างเป็นทางการ อันประกอบด้วยลักษณะงาน การเลือกภารกิจขององค์การวัตถุประสงค์ทั้งหมด ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว การคิดแยกวัตถุประสงค์ตามส่วนงานต่างๆ รวมทั้งวัตถุประสงค์ส่วนบุคคลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโรงเรียน การเลือกกลยุทธ์และยุทธวิธีเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ และการวางแผน งานในแบบเชิงพุทธธรรมสมัย

๒) การจัดองค์กร (Organizing) เป็นสิ่งที่ช่วยสนับสนุนความสำเร็จของ ผู้บริหาร เนื่องจากการจัดองค์การเป็นงานที่ผู้บริหารใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนดว่าใครจะทำอะไร ใครจะอยู่แผนกไหน ใครจะต้องรับผิดชอบและรายงานต่อใคร ซึ่งการจัดองค์การนั้นเสมือนเป็นการกำหนดว่า จะทำอย่างไร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ โดยการจัดองค์การ นั้นยังรวมถึงกลไกการประสานงาน เนื่องด้วยในโรงเรียนหนึ่ง ๆ จะต้องมีการแบ่งงานและประสานงานกันเพื่อให้งานสำเร็จทั้งวิถีพุทธและนโยบาย

๓) ด้านการจัดบุคลากร (Staffing) จะต้องมีการคัดเลือก การบรรจุตำแหน่งงานต่างๆ เพื่อให้เหมาะสมกับโครงสร้าง โรงเรียน มีการรับสมัครงาน คัดเลือก บุคลากรทางการศึกษา รวมถึงการแต่งตั้ง การประเมินผล การเลื่อนตำแหน่ง การให้รางวัล การฝึกอบรมและการพัฒนาอย่างเป็นธรรมทั้งฝีมือ อาวุโส และความรู้ และมารยาทชาวพุทธ

๔) ด้านการอำนวยการ (Directing) ผู้บริหารมีหน้าที่ต้องเป็นผู้อำนวยการหรือผู้นำ โดยการออกคำสั่ง แนะนำ ชี้แจงต่อ ผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาในการ สอนตลอดจนการให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริมผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาให้ได้มีโอกาสปรับปรุงทักษะในการ สอน ผู้บังคับบัญชาจะต้องสามารถ กระตุ้นหรือจูงใจให้ผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชามีความกระตือรือร้นในการทำงานให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ ดังนั้น หน้าที่ของผู้บริหารจึงหมายถึงรวมถึง ความสามารถในการเป็นผู้นำ การมี มนุษย์สัมพันธ์ที่ดี

และความสามารถในการจูงใจ (Motivation) ความสามารถในการวินิจฉัยสั่งการ (Decision) การมอบหมายอำนาจหน้าที่ (Delegation of Authority) ซึ่งเป็นหลักสำคัญยิ่งของการบริหารด้วย

๕) ด้านการประสานงาน (Co-Ordinating) ผู้บริหารจะต้อง จัดระเบียบวิธีการทำงานเพื่อให้งานและหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ร่วมมือปฏิบัติเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวไม่ทำงานซ้ำซ้อนกัน ขัดแย้งหรือก้ำก่ายหน้าที่กัน ทั้งนี้เพื่อให้งานดำเนินไปอย่างราบรื่นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนโยบายของโรงเรียนนั้นอย่างมีประสิทธิภาพ วัตถุประสงค์ที่สำคัญของการประสานงาน คือ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีแก่ครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อให้การเรียนการสอนสำเร็จตามเป้าหมาย เพื่อให้การสอนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ ประหยัดเวลาและทรัพยากรในการปฏิบัติงาน

๖) ด้านการรายงาน (Reporting) การรายงานผลงานครูผู้สอน การที่มีหน้าที่เสนอผลของการสอน หรือกิจกรรม ให้ผู้บริหาร หรือผู้ร่วมงานได้ทราบ สิ่งที่เป็นความจำเป็นพิเศษในการรายงานการสอน คือ รายงานเป็นกระบวนกร รายงานการใช้ทรัพยากร มีการใช้ทรัพยากรอะไรไปบ้าง มีปัญหาอุปสรรคอย่างไร รายงานเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้น รายงานเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้น Feed Back เป็นการรายงานในภาพรวมของการเรียนการสอน

๗) ด้านงบประมาณ (Budgeting) ผู้บริหารจะต้องมองที่การจัดหาจัดทำและบริหารงบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร งบประมาณ Budget หรือต้นทุน Cost คือ เงินหรือทรัพย์สินของที่ใช้ในการดำเนินงานของ โรงเรียน หมายถึงทุนในการดำเนินงาน บริหารความสำคัญของงบประมาณ ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหาร การดำเนินงานต้องอาศัยเงินงบประมาณ ส่วนราชการไม่สามารถผลิตได้เอง เช่น เงินเดือน การก่อสร้าง รถยนต์พาหนะต่างๆ จำเป็นต้องจัดหาด้วยเงินงบประมาณทั้งสิ้น แล้วนำมาประยุกต์บูรณาการกับวิถีพุทธมัชฌิมาปฏิบัติ ความพอเพียง หรือการใช้ชีวิตที่ถูกต้องตามหลัก สัมมาอาชีวะ คือใช้ชีวิตอย่างรู้ประมาณในการบริโภค คือใช้ปัจจัยสี่เท่าที่จำเป็น ไม่ใช่ใช้ตามความต้องการเพื่อสนองความอยาก หรือ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พ่อหลวงพระราชทานให้ปวงชนชาวไทยนำไปใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิต

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควบคู่กับการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ในเขตราชการที่ ๓ ตามหลักการบริหารแบบ POSDCORB อย่างยั่งยืน

๒) ควบคู่กับปัจจัยที่มีประสิทธิภาพต่อการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธในเขตราชการที่ ๓

๓) ควบคู่กับปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อโรงเรียนวิถีพุทธในเขตราชการที่ ๓ ตามหลักการบริหารเชิงพุทธ และหลัก POSDCoRB อย่างบูรณาการ